

Ett förklätt problem?

En diskursiv policyanalys om hur bärandet av burka eller niqab framställs som ett problem i den danska samhällsstrukturen

Abstract

The 1st of August 2018, Denmark became one in the line of European countries that during the last decade have introduced a ban towards face covering in public places. Even though this ban is formulated in a general way, which includes all face coverings that prevent others from noticing facial expressions, the debate surrounding the ban have been concentrated around women who wears full cover veils like burka or niqab. By using the theoretical and methodological tools offered by Carol Bacchi's 'What's the problem represented to be?'-approach, this thesis aims to analyse how the wearing of burka or niqab is viewed as a "problem" in the formulation and implementation of the ban in Denmark as well to point out the possible "effects" that follows those "problem representations". In my analysis, I have identified that the presence of women wearing the burka or niqab have raised concerns regarding *security*, *integration* and *gender equality* in the Danish society. The final part of the analysis has also found support in complementary theories regarding how feelings effects political outcomes, more specifically the feeling of fear.

Keywords: Denmark; burka; niqab; veil; discourse; policy; 'What's the problem represented to be?'; security; integration; gender equality

Antal ord: 10 000

Innehållsförteckning

Kapitel 1: Inledning	4
1.1 Inledning	4
1.2 Introduktion till kontext	4
1.3 Introduktion till lagförslag	6
1.4 Syfte och frågeställning	7
1.5 Tidigare forskning	8
Kapitel 2: Teori, Metod och Material	9
2.1 Metod	10
2.1.1 Diskursanalys som teori och metod	10
2.1.2 What's the problem represented to be?	10
2.1.3 Analysverktyg	12
2.1.4 Metodologiska reflektioner och forskarens roll	14
2.2 Material	14
2.2.1 Folketinget	15
2.2.2 Rigspolitiet	15
2.3 Teoretiska komplement	15
2.3.1 Ontologisk säkerhet	16
2.3.2 Rädslan för de fåtaliga	16
2.3.3 Klibbiga känslor	17
Kapitel 3: Analys	18
3.1 What's the 'problem' represented to be?	18
3.2 What presuppositions or assumptions underlie this representation of the 'problem'?	19
3.3 What is left unproblematic in this problem representation?	21
3.4 What effects are produced by this representation of the 'problem'?	24
3.5 Avslutande diskussion	26
Kapitel 4: Sammanfattning	29
Referenser	30

1. Inledning

1.1. Inledning

“I Danmark ska vi möta varandra på ett ordentligt sätt - ansikte mot ansikte”¹

(Justitieministeriet 2018:1)

Den 6 februari 2018 presenterade Danmarks justitieminister Søren Pape Poulsen regeringens lagförslag om att införa ett förbud mot att täcka ansiktet på offentlig plats, vilket kom att ligga till grund för den lag som sedan trädde i kraft den 1 augusti 2018. Bakgrunden till förslaget sägs ligga i en rädsla för uppkomsten av parallellsamhällen i Danmark, där egna normer och regler råder. Att skylla ansiktet menar man ger uttryck för individens önskan om att separera sig från det danska samhället, vilket sägs påverka såväl interaktion som integration i en negativ riktning (Justitieministeriet 2018:1). I teorin omfattar förbudet all typ av beklädnad som täcker ansiktet, även om undantag kan ges utifrån ett “godtagbart syfte”² (ibid:3). De som i praktiken berörs av denna typ av förbud är istället de kvinnor som bär heltäckande slöjor såsom burka och niqab, vilka efter förbudets inträde inte kommer ha möjlighet att lämna sina hem utan att riskera böter. Det är också kring dessa kvinnor som debatten har kretsat. Denna uppsats ämnar undersöka hur sättet som lagförslaget är utformat bidrar till att skapa en viss uppfattning om hur kvinnor som bär burka eller niqab ska betraktas och hanteras samt vilka effekter detta får för dessa kvinnor.

1.2. Introduktion till kontext

I en redogörelse från januari 2010 är beskedet klart och tydligt från den danska regeringens sida – “burka och niqab hör inte hemma i det danska samhället”³ (Statsministeriet 2010). Regeringen framhåller att bärandet av burka eller niqab står i strid med de grundläggande värderingar som det danska samhället bygger på och är därför fast besluten om att “bekämpa den människo- och kvinno- och kvinnosyn som burka och niqab symboliserar”⁴ (ibid). Vid denna tidpunkt är dock inte planen att införa ett generellt förbud utan att se över regleringar på skolor och arbetsplatser för att “begränsa problemet”⁵ med burka-användning (ibid). Året innan uttryckte dåvarande integrationsminister Naser Khader (Det Konservative Folkeparti) en önskan om ett

---

¹ I Danmark skal vi møde hinanden på en ordentlig måde – ansigt til ansigt

² anerkendelsesværdigt formål

³ burka og niqab hører ikke hjemme i det danske samfund

⁴ bekæmpe det menneske- og kvindesyn, som burkaen og niqaben symboliserer

⁵ begrænse problemet

förbud mot att bära burka eller niqab på offentlig plats (Berlinske 2009). Detta förslag ansågs dock vara mycket kontroversiellt och Venstre, vilka delade regeringsmakten med Det Konservative Folkeparti, avvisade förslaget. Justitieministeriet var dessutom tveksamma till om ett förbud av detta slag kunde ses som godtagbart utifrån bestämmelserna i den danska grundlagen och internationella konventioner om mänskliga rättigheter. Det blev istället Dansk Folkeparti som i oktober 2009 valde att lyfta förslaget för debatt i Folketinget, men förslaget avvisades av samtliga partier (Dansk Folkeparti 2009).

Parallellt med händelserna i Danmark pågick en liknande debatt i andra delar av Europa. I oktober 2010 införde Frankrike, som första land i Europa, ett förbud mot att täcka ansiktet på offentlig plats utifrån att täckning av ansiktet underminerar medborgarnas förutsättningar att "leva tillsammans" i ett gemensamt samhälle (New York Times 2010). Flertalet människorättsorganisationer menade dock att förbudet innebar ett angrepp på grundläggande mänskliga rättigheter såsom yttrandefrihet och religionsfrihet (Amnesty International 2010, Human Rights Watch 2009;2014). Det var också utifrån dessa ståndpunkter som Frankrike ställdes inför rätta i Europadomstolen, då en kvinna reste ett klagomål om att förbudet berövade henne möjligheten att klä sig i enlighet med hennes religion, kultur och personliga övertygelse. Europadomstolen kom till slutsatsen att förbudet begränsar snarare än kränker klagandens rättigheter. Denna begränsning ansågs dock vara nödvändig utifrån möjligheterna att *underlätta interaktionen* i ett demokratiskt samhälle, samt utifrån möjligheterna att skydda *andras fri- och rättigheter*. Fortsättningsvis kommer det vara upp till varje medlemsstat att bestämma huruvida det ska vara tillåtet att bära heltäckande slöjor i offentligheten eller inte (SAS v. France [GC], 1 juli 2014, no. 43835/11, ECHR 2014). Belgien följde Frankrike tätt i spåren och införde ett liknande förbud i juli 2011 (BBC 2011) vilket medförde två resta fall i Europadomstolen. Utfallet i båda dessa rättegångar byggde till stor del på domslutet i det franska fallet och även här konstaterades att ett förbud av detta slag inte står i strid mot konventionen (Belcacemi and Oussar v. Belgium, 2017-07-11, nr. 37798/13; Dakir v. Belgium, 2017-12-11, no. 4619/12).

Händelserna i övriga Europa blev avgörande även i det danska fallet. Den 4 oktober 2017 lade Dansk Folkeparti, för fjärde gången, fram ett förslag till regeringen om ett förbud mot

“maskering og heltækkende beklædnad i det offentlige rummet”⁶ (Dansk Folkeparti 2017:1) vilket ledde fram till utformningen av regeringens slutgiltiga lagförslag.

1.3. Introduktion till lagförslag

Följande avsnitt innehåller en övergripande introduktion till det lagförslag som lades fram av Justitieministeriet i Danmark den 6 februari 2018. Detta för att ge läsaren en djupare förståelse för hur gällande rätt kom till och hur den ska praktiseras, vilket är nödvändig information för vidare läsning.

“Den som på offentlig plats bær en beklædnad som skyler vederbørandes ansikte straffas med bøter”⁷ (Justitieministeriet 2018:1). Grunden till lagförslaget bygger på att “fråmja og underlætta den sociala interaktion og gemenskap som er avgørende i et samhålle”⁸ (ibid:3). Lagen ska omfatta all typ av beklædnad som tåcker ansiktet, vilket bedøms utifrån møjligheden att kunna avlås personens ansiktsuttryck. Burka og niqab presenteras som særskilda eksempel dår ansiktet bedøms vara tåckett, liksom rånarluvor dår endast øgon og mun er synlige (ibid). Med offentlig plats åsyftas vægar eller andra platter som er tillgænglige for allmånheten (ibid). Øvertrådelse av forbudet kommer att straffas med bøter. En første øvertrådelse medfører en straffavgift på 1000 DKR, en summa som sedan stiger med antalet øvertrådelser med ett tak på 10 000 DKR (ibid:5). Vidare presenteras ett undantag till forbudet: “Det i stk. 1 næmnda forbud gælder inte for tåckning av ansiktet som tjåner et godtagbart syfte”⁹ (ibid:1). Vad som råknas hit er upp till polisen, vilka ansvarar for forbudets verkstållande, att avgøre. I lagförslaget ges dock några riktlinjer for polisen att förhålla sig till; om tåckning av ansiktet anses nødvendig på grund av kyla eller dålig væderlek, om tåckning av ansiktet sker i samband med maskerad, sportevenemang eller liknande tillstållninger eller om tåckning av ansiktet kråvs på en arbetsplats av sårkerhetsskål (ibid:4). Vårt att næmna er att det redan er straffbart enligt dansk lag att tvinga någon annan att klå sig på ett såt som skyler den andre personens ansikte, med risk for upp till fyra års fångelse.¹⁰ Detta lagförslag inkluderar således även de som frivilligt tåcker sitt ansikte (ibid:3).

---

⁶ maskering og heldækkende beklædnad i det offentlige rum

⁷ Den, som på offentligt sted bærer en beklædningsgenstand, der skjuler vedkommendes ansigt, straffes med bøde. Straffeloven § 134 c 1 stk.

⁸ fremme og lette den sociale interaktion og sameksistens, hvilket er afgørende i et samfund

⁹ Det i stk. 1 nævnte forbud gælder ikke for tildækning af ansigtet, der tjener et anerkendelsesværdigt formål. Straffeloven § 134 c 2 stk.

¹⁰ Straffeloven § 260 3 stk.

I det danska lagförslaget framhävs, i enlighet med Europadomstolens praxis, att denna typ av förbud inte strider mot grundläggande mänskliga rättigheter (ibid:6–8). Vidare beskrivs lagförslagets förhållande till den danska grundlagen. Yttrandefriheten i Danmark inkluderar inte yttrandefrihet i så kallade materiella termer. Då burka och niqab anses vara materiella ”uttryck” omfattas de ej av yttrandefrihetslagen. Gällande religionsfriheten kan undantag från denna rättighet göras om den allmänna säkerheten uppfattas vara hotad, vilket anses vara fallet här då denna typ av beklädnad förhindrar identifikation (ibid:6). Lagförslaget medger att undantag till förbudet kan göras om täckande av ansiktet sker i samband med en religiös tillställning, exempelvis vigsel eller begravning. Utanför dessa sammanhang är täckande av ansiktet däremot inte tillåtet (ibid:4). Utifrån dessa aspekter anses därmed lagförslaget vara förenligt både med rätten till yttrandefrihet och rätten till religionsfrihet.

1.4. Syfte och frågeställning

Att införa ett förbud mot någonting förutsätter ett identifierat problem som man ämnar helt eller delvis lösa med juridiska medel genom att straffa de som representerar och därmed bidrar till att upprätthålla problemet ifråga. Syftet med denna uppsats är att analysera hur bärandet av burka eller niqab framställs som ett problem i det danska samhället. Hur ett “problem” framställs innebär att identifiera de “problemrepresentationer” som skapas i utformning och implementering av förbudet. Genom att synliggöra dessa problemrepresentationer kan vi även nå kunskap om vilka effekter dessa för med sig för individer och grupper i samhället, något som är viktigt att medvetandegöra och som denna studie ämnar visa på. Med hjälp av Carol Bacchis *What’s the problem represented to be*-ansats kommer en policyanalys att genomföras, dels av processen från presenterat lagförslag till antagen lag och dels av polisens styrdokument gällande implementering av lagen. Denna diskursanalytiska ingång kommer att fungera som metodologisk såväl som teoretisk utgångspunkt i uppsatsens huvudsakliga analys. Dock anser jag det vara både möjligt och nödvändigt att därefter, i en avslutande diskussion, komplettera med insikter från annan teoribildning för att fördjupa analysen. I denna uppsats strävar jag således efter att besvara följande frågeställning:

På vilket sätt representeras bärandet av burka och niqab som ett problem i utformning och implementering av förbudet mot att täcka ansiktet på offentlig plats och vilka effekter för detta med sig?

1.5. Tidigare forskning

I följande avsnitt görs en genomgång av tidigare forskning på området. Eftersom förbudet mot att täcka ansiktet på offentlig plats i Danmark nyligen antogs har forskning relaterad till just detta fall inte kunnat hittas. Istället har jag fokuserat på forskning relaterad till liknande förbud i andra europeiska länder. Samtliga av dessa studier har valts då de kan sägas fånga den politiska diskursen kring synen på bärandet av slöja i en västerländsk kontext. Utöver detta kommer jag att presentera på vilket sätt denna uppsats kan bidra till fortsatt forskning på området.

I sin bok *Sløjans Politik* (2007) skriver genushistorikern Joan Wallach Scott om hur samhällsklimatet i Frankrike påverkades av den lag som antogs i Frankrike 2004 vilken förbjuder elever att bära "iögonfallande tecken" på religiös tillhörighet i statligt ägda skolor. Trots att lagen omfattar alla religiösa grupper är det främst muslimska kvinnor och flickor som bär olika former av slöja som berörs. Förespråkare av förbudet ser slöjan som en symbol för omoderna, patriarkala strukturer inom Islam vilka inte överensstämmer med Frankrikes sekulära värderingar. Wallach Scott förhåller sig kritisk till detta synsätt och i *Sløjans Politik* identifierar och analyserar hon några centrala teman som återfinns i debatten kring förbudet - rasism, sekularism, individualism och sexualitet. Snarare än att underlätta integrationen mellan grupper i samhället menar Wallach Scott att förbudet har skapat ännu tydligare gränsdragningar. Jag finner denna studie relevant för uppsatsens problemområde då den aktualiserar många av de aspekter kring bärandet av burka eller niqab som återfinns i det material som ligger till grund för min analys. Särskilt givande menar jag att *Sløjans Politik* är i relation till de "effekter" som Bacchi menar följer på utformning av policyer, då dessa tycks överensstämma mellan det franska och det danska fallet.

I artikeln *Introduction: The Veil: Debating Citizenship, Gender and Religious Diversity* (2008) ställer sig författarna Sevgi Kilic, Sawtutri Saharso och Birgit Sauer följande frågor: "what is the meaning behind veiling in Europe?" och "why does it tantalize and cause such controversy over issues about: gender oppression, citizenship, neutrality of the state, and multiculturalism?" (s.397–398). Genom att analysera den politiska debatten kring slöjan i ett antal europeiska länder önskar författarna synliggöra vilket inflytande bärandet av slöja har över den politiska diskursen kring medborgarskap, europeisk identitet och jämställdhet. Vidare problematiserar de effekterna som denna diskurs får för de minoritetsgrupper som står i centrum för debatten.

Vad jag finner intressant med denna studie är att bilden av slöjan som symbol för kulturella, religiösa och etniska skillnader tycks överensstämma i de europeiska länder där denna debatt har aktualiserats. De insikter som presenteras i denna studie ser jag som värdefulla för uppsatsens analys, då de belyser liknande problemformuleringar som i denna uppsats.

I artikeln *The return of political theology - The scarf affair in comparative constitutional perspective in France, Germany and Turkey* (2010) analyserar Seyla Benhabib debatten kring bärandet av olika former av slöja utifrån ett konstitutionellt perspektiv där hon jämför situationen i Frankrike, Tyskland och Turkiet. Denna debatt aktualiserar inte bara huruvida förbud mot denna typ av religiösa beklädnader är förenliga med mänskliga rättigheter, utan även hur kvinnors kroppar blir till objekt i konflikten mellan kultur, juridik och religion. Benhabib visar hur slöjan har kommit att betraktas som en politisk symbol snarare än en symbol för religiös övertygelse och att staten har en viktig roll i att konstruera och reproducera denna politiska diskurs, exempelvis genom juridiska processer. Detta uttryckliga fokus på statens roll är av relevans även för denna uppsats, vilken syftar till att visa hur styrande institutioner i Danmark bidrar till att framställa kvinnor som bär burka eller niqab som ett "problem" och vilka effekter detta för med sig.

I ljuset av tidigare forskning ser jag ett antal aspekter genom vilka denna uppsats potentiellt sätt kan bidra. Dels önskar jag med denna uppsats bidra till fortsatt diskussion kring hur bärandet av slöja, i detta fall mer specifikt burka och niqab, betraktas och hanteras i en västerländsk kontext och hur denna syn är möjlig att problematisera. Danmark utgör ett fall som ännu inte har studerats i relation till problemområdet i stort vilket gör det relevant att undersöka närmare, inte minst utifrån en nordisk kontext då liknande förbud kan komma att införas i grannländerna (Regjeringen 2018; Riksdagen 2018). Vidare ser jag denna uppsats som ett bidrag till forskning utifrån poststrukturalistisk policyanalys, genom att studera hur bärandet av burka eller niqab representeras som ett 'problem' i och med införande och implementering av förbudet mot att täcka ansiktet på offentlig plats.

2. Teori, Metod och Material

Följande kapitel har som ambition att visa på hur teori och metod kommer att kombineras i uppsatsen. Först beskrivs metoden i sin helhet med de teoretiska grundantaganden som denna bygger på, samt definitioner av relevanta begrepp. Därefter specificeras det analysverktyg som

kommer att användas för att rent praktiskt besvara uppsatsens frågeställning. Slutligen görs en redogörelse för och motivering av materialval. Avsnittet inkluderar även en kritisk reflektion kring metodens användbarhet och forskarens roll.

2.1. Metod

2.1.1. Diskursanalys som teori och metod

Diskursanalys som grund för samhällsvetenskapliga studier förekommer i ett flertal varianter vars användningsområden sträcker sig över såväl det teoretiska som det metodologiska. Samtliga av dessa grundar sig i ett antal vetenskapliga utgångspunkter vilka kan sägas avslöja diskursanalysens ontologi och epistemologi, alltså dess syn på hur verkligheten är beskaffad samt hur man når kunskap om denna. Diskursanalysen utgår från ett socialkonstruktivistiskt perspektiv där verkligheten betraktas som socialt konstruerad. Särskild vikt läggs vid språkets roll i denna skapandeprocess, då sättet vi använder oss av språket medför olika sätt att betrakta och hantera vår omvärld (Bergström & Ekström 2018:255). Förutom dessa *semiotiska* praktiker, vilka syftar till just språkbruk, innefattar begreppet diskurs även *sociala* praktiker, vilka syftar till interaktioner och handlingsmönster människor emellan (Boréus & Bergström 2018:23). Dessa beståndsdelar av diskursbegreppet för oss in på diskursanalysens främsta fokusområden, vilka är *makt* och *identitet*. Makt betraktas inom diskursanalys som inbäddat i språket vi använder oss av genom att det bidrar till att upprätta maktstrukturer i samhället. Diskurser kan således även sägas vara identitetsskapande, då vårt sociala samspel skapar kontraster mellan det egna "jaget" och "den andre" (Bergström & Ekström 2018:256). Synen på verkligheten som socialt konstruerad gör den också möjlig att *dekonstruera*, vilket leder oss in på diskursanalysens användbarhet som metodologiskt verktyg. Med hjälp av diskursanalys strävar man som forskare efter att synliggöra de maktstrukturer som finns inbäddade i språket (Winther Jørgensen & Phillips 2000:7). Diskursanalysen erbjuder ett flertal olika tillvägagångssätt och i följande avsnitt redogör jag för vilket av dessa jag anser är bäst lämpat i relation till mitt forskningsproblem.

2.1.2. What's the problem represented to be?

Som metodologiskt verktyg har jag valt att använda mig av *What's the problem represented to be*-ansatsen (härefter förkortad som WPR), utvecklad av Carol Bacchi (2009). Metoden hör till det diskursanalytiska fältet där språket betraktas som konstituerande snarare än som "ett

neutralt instrument för kommunikation” (Bergström & Ekström 2018:255). Likt andra diskursanalytiska ingångar har WPR-ansatsen en dekonstruerande funktion i det att man vill visa på *hur* diskurser är konstruerade och således förstå *varför* de har vunnit bärkraft som legitima versioner av verkligheten (ibid:272). Inom WPR förstås diskurs som “socially produced forms of knowledge that set limits upon what is possible to think, write or speak about a given social object or practice” (Bacchi 2009:35), en definition som utgör grunden för ansatsens poststrukturalistiska angreppssätt. WPR-ansatsen har främst använts som ett verktyg för poststrukturalistisk policyanalys med syftet att uppmärksamma och kritiskt granska hur “problem” produceras genom utformning och implementering av policydokument (ibid:1). Ansatsen utmanar den konventionella uppfattningen om att “problem” existerar separerade från policyprocesser och att styrande institutioner antar rollen som neutrala “problemlösare” (ibid:2). Istället utgår denna typ av analys från att utformningen av policys *i sig* bidrar till att *producera* specifika “problem” (Bacchi & Goodwin 2016:14). Utgångspunkten för ansatsen är därför att identifiera och synliggöra “problemrepresentationer”, hur problem framställs, snarare än “problemen” i sig. Sättet ett “problem” *representeras* på kan, enligt Bacchi, likställas med hur det *konstitueras* genom utformning och implementering av en specifik policy, vilket får fundamentalt olika effekter för de subjekspositioner som skapas (Bacchi 2009:1). Detta påverkar i sin tur hur olika individer och grupper kommer att betraktas av sig själva och av samhället i stort (ibid:16). Bacchi beskriver denna relation mellan diskurser och dess effekter som att ”discourses accomplish things. They make things happen, most often through their truth status” (ibid:35).

Den huvudsakliga anledningen till mitt val av WPR-ansatsen framför andra varianter av policyanalys är just dess fokus på att identifiera implicita “problemrepresentationer” snarare än att finna lösningar på explicita “problem”. Det är ett användbart verktyg för att förstå hur och varför något klassificeras som ett problem och vad detta kan få för samhällliga effekter, vilket också är uppsatsens syfte. Vidare saknar andra varianter av policyanalys ofta en diskursiv förståelse kring problemområdet ifråga vilket medför att inneboende maktförhållanden lämnas utanför analysen. Genom att använda mig av det analytiska verktyg WPR erbjuder hoppas jag kunna identifiera och synliggöra hur bärandet av burka och niqab representeras som ett “problem” i Danmark.

2.1.3. Analysverktyg

Målsättningarna för en analys utifrån WPR-ansatsen är sammanfattningsvis att identifiera, rekonstruera och ifrågasätta de problematiseringar som finns inbyggda i policydokument (Bacchi & Goodwin 2016:19). Utifrån dessa har Bacchi utformat ett analytiskt verktyg bestående av sex stycken frågeställningar, vilka forskaren ställer till sitt material. Nedan presenterar jag frågeställningarna var för sig samt hur jag tänker applicera dessa på mitt specifika forskningsproblem.

What's the 'problem' represented to be in a specific policy?

WPR-ansatsen bygger, som nämnts, på premissen att policyer i sig innehåller implicita problemrepresentationer. Fråga ett utgör ett första avgörande steg i analysen och syftar till att identifiera och synliggöra dessa. Först när vi har kommit underfund med vilken typ av problem som en viss policy ämnar lösa kan vi gå vidare till att undersöka dess uppkomst och effekter (Bacchi 2009: 2–3). Genom en analys av det material som ligger till grund för förbudet mot att täcka ansiktet på offentlig plats i Danmark vill jag således identifiera vilken eller vilka typer av problem som bärandet av burka eller niqab sägs utgöra.

What presuppositions or assumptions underlie this representation of the 'problem'?

Vidare syftar en analys utifrån WPR till att belysa hur uppfattningar kring ett problem skapas och vinner legitimitet. Snarare än att förstå *varför* en specifik policy har utformats syftar denna del av analysen till att förstå hur dess uppkomst har *möjliggjorts* (Bacchi 2009:5–9). I analysen av mitt material kommer jag därför att försöka identifiera de förgivettagna föreställningar och antaganden om kvinnor som bär burka eller niqab som möjliggjort förbudet mot att täcka ansiktet på offentlig plats.

How has this representation of the 'problem' come about?

Med hjälp av fråga tre tar analysen ett steg tillbaka genom en granskning av den historiska kontext som utgör bakgrunden till existerande problemrepresentationer (ibid:10–11). Denna fråga har valts bort då en analys av detta slag kräver ett arbetssätt utifrån *genealogier* – en process med syftet att förstå, och spåra de händelser som ledde fram till där vi befinner oss idag (ibid). Att ta sig an denna uppgift skulle kräva ett långt mer omfattande material än vad utrymmet i denna uppsats tillåter. Vidare ligger denna frågeställning utanför uppsatsen problemområde, vilket snarare fokuserar på dagens situation än historisk kontext.

What is left unproblematic in this problem representation?

Fråga fyra är av mer reflekterande karaktär och syftar till att studera begränsningar med specifika problemrepresentationer (ibid:13). Denna del av analysen kommer främst kringla den kritik som har lyfts mot förbudet mot att täcka ansiktet på offentlig plats i Danmark, vilken till stor del har fokuserat på relationen mellan förbudet och de som i praktiken omfattas av det, alltså kvinnor som bär burka eller niqab. Dessa kritiska röster belyser andra sätt på vilka man kan betrakta 'problemet' ifråga och utmanar dominerande diskursiva uppfattningar kring vad bärandet av burka eller niqab representerar i en västerländsk kontext.

What effects are produced by this representation of the 'problem'?

WPR-ansatsen utgår från att utformningen av policys medför "effekter" för grupper och individer. Syftet med fråga fem är att identifiera dessa (Bacchi 2009:15–16). *Diskursiva effekter* följer på en viss förståelse om vad som anses vara problematiskt, vilket gör att vissa reformer framstår som mer önskvärda än andra (ibid:15). Här kommer analysen koncentreras kring hur en viss uppfattning om bärandet av burka eller niqab reproduceras genom förbudet. *Subjektifierande effekter* visar på hur existerande problemrepresentationer får sociala effekter genom dess konstruktion av subjektpositioner inom en viss diskurs. Här presenteras Foucaults idé om "dividing practices" som vägledande, vilken beskriver hur problemrepresentationer inom policyer bidrar till att ställa individer och grupper mot varandra (ibid:16). Analysen fokuserar här på hur förbudet bidrar till att omvandla kvinnor som bär burka eller niqab till politiska subjekt, vilka betraktas och hanteras på ett särskilt sätt i det danska samhället. *Levda effekter* kan även beskrivas i termer av *materiella* effekter, alltså hur skapandet av problemrepresentationer påverkar människors liv på ett konkret sätt (ibid:17). Fokus här kommer att ligga på hur förbudet påverkar de kvinnor som bär burka eller niqab på ett praktiskt plan i deras vardag.

How/where has this representation of the 'problem' been produced, disseminated and defended? How has it been (or could it be) questioned, disrupted and replaced?

Slutligen vill Bacchi med fråga sex visa på hur problemrepresentationer får spridning och når ut till en specifik publik (ibid:19). Även denna fråga har prioriterats bort i uppsatsens analytiska del. För att kunna ge utförliga svar på denna fråga hade materialet koncentrerats kring mediabevakning av denna fråga snarare än de statliga dokument som utgör grunden för förbudets utformning och implementering, vilket hade belyst problematiken kring förbudet ur ett annat perspektiv.

2.1.4. Metodologiska reflektioner och forskarens roll

Diskursanalytiska verktyg har kritiserats utifrån att analysen riskerar att landa i subjektiva slutsatser. Detta då forskaren själv, enligt socialkonstruktivismens grundläggande premisser, är en produkt av sin samtid, formad av rådande diskurser (Winther-Jørgensen och Phillips 2000:28–29). Bergström & Ekström betonar att diskurser konstruerar “både iakttagaren och den som ska iakttas, vilket rimligtvis försvårar en självständig position utanför diskurserna” (s.293). Även Bacchi tar ett steg tillbaka och visar på forskarens roll i genomförandet av en analys inspirerad av WPR-ansatsen. Bacchi menar att jag redan i mitt val av policydokument avslöjar min ståndpunkt gällande de ‘problem’ som aktualiseras då jag ser ett behov av kritisk granskning (Bacchi 2009:20). Hon belyser därför vikten av självreflektion, att jag som forskare behöver visa på en medvetenhet kring min egen position i den kontext analysen befinner sig i (ibid:19). På så vis kan jag som forskare sträva efter att analysera mitt material på ett neutralt sätt, utan att låta mina egna värderingar påverka resultatet. Trots denna ambition återstår dock möjligheten att de slutsatser som denna studie landar i skulle skilja sig åt jämfört med om studien hade genomförts av en annan forskare (Winther-Jørgensen & Phillips 2000:28–29). Ett sätt att komma runt denna problematik är enligt Winther-Jørgensen & Phillips (2000) att vara konsekvent i användning av teori och metod, vilket “legitimerar vetenskapligt producerad kunskap” inom diskursanalytiska studier (s.30).

2.2. Material

En Bacchi-inspirerad analys utifrån WPR tillåter en relativt öppen tolkning av vad som är att betrakta som en policy. Bacchi & Goodwin (2016) menar att begreppet policy inkluderar “both the activities of state institutions and of other agencies and professions involved in maintaining social order” (s.17-18). Syftet med en policyanalys av detta slag är att skifta fokus från “problem” till “problemrepresentationer”. För att kunna identifiera dessa bygger WPR vidare på Foucaults förslag om att fokusera på “prescriptive texts” eller “practical texts”, det vill säga texter som beskriver en lösning på ett identifierat problem – ”In a WPR approach, policies are ‘prescriptive’ texts since they tell us what to do. As a result, policies and their accompanying methods of implementation provide points of entry to the problematizations and problem representations that require scrutiny” (Bacchi 2009:34). För att kunna genomföra en fruktbar analys och därigenom besvara min frågeställning har jag valt ut de “prescriptive texts” som jag anser är av störst betydelse för att identifiera “problemet” med att bära burka eller niqab på offentlig plats i Danmark.

2.2.1. Folketinget

Utgångspunkten för analysen ligger i de dokument som styr utformning såväl som implementering av förbudet mot att täcka ansiktet på offentlig plats i Danmark. En del av materialinsamlingen har därför fokuserats kring processen från lagförslag till lagändring gällande förbudet. Hit hör 1) lagförslaget som det lades fram i Folketinget av Justitieministern på uppdrag av Regeringen och Socialdemokratiet i en slutgiltig version den 11 april 2018, 2) den första behandlingen av lagförslaget från den 19 april 2018, i vilken samtliga partier i regering och opposition framför sina argument för eller emot förslaget, 3) betänkandet framfört av Justitieministern den 24 maj 2018, där den första behandlingen sammanställs, 4) den andra behandlingen från 29 maj 2018 där eventuella ändringar lyfts för omröstning, 5) den tredje behandlingen från 31 maj 2018 där omröstning av lagförslaget sker samt lagen så som den antogs samma datum. Detta material kan sägas avslöja kärnan i hur frågan diskuterats mellan representerade partier i Folketinget innan lagförslaget trädde i kraft och visar på olika ståndpunkter i frågan.

2.2.2. Rigspolitiet

För att skapa förståelse för hur det antagna lagförslaget är tänkt att implementeras har jag valt att använda mig av de styrdokument som utgör grunden för polisens arbete. Dessa dokument inkluderar dels "*Orientering om tildækningsforbuddet*" framtaget av Justitieministeriet den 26 juni 2018, där en överblick av lagförslaget ges samt riktlinjer för förbudets verkställande. Utöver detta kommer dokumentet "*Vejledning om politiets håndhævelse af tildækningsforbuddet*" att användas, vilket är utformat av polisen själva och innehåller en mer utförlig beskrivning av förbudets användningsområden. Dessa två dokument syftar till att stötta polisens insats i förbindelse med verkställande av förbudet. Bearbetning av detta kompletterande material bidrar till en djupare förståelse för hur "problemrepresentationer" skapas i relation till lagändringen och vilka effekter detta kan få i praktiken.

2.3. Teoretiska komplement

WPR-ansatsen kommer, som nämnts inledningsvis, att fungera både som metodologisk och teoretisk utgångspunkt i uppsatsens huvudsakliga analys. För att fördjupa analysen har jag valt att, i en avslutande diskussion, komplettera med insikter från annan teoribildning. Jag har valt ut tre teoretiska ingångar som jag anser tjäna detta syfte väl, vilka presenteras nedan.

2.3.1. Ontologisk säkerhet

Ontologisk säkerhet presenteras av Kinnvall & Mitzen (2017) som ”*security as being*” vilket ställs i kontrast till ”*security as survival*” (s.4). Där det senare handlar om fysisk säkerhet från reella hot handlar det första snarare om en upplevelse av trygghet i den verklighet vi befinner oss i. Denna upplevda trygghet bygger till stor del på våra sociala relationer, då interaktionen med människor i vår närhet påverkar hur vi ser på oss själva och världen runt omkring (ibid). Kinnvall (2004) menar att globaliseringen har medfört en starkare känsla av föreställd osäkerhet hos individer och grupper (s.741). När det som tidigare har känts långt borta i tid och rum gradvis kommer närmare i och med ökad interaktion mellan stater världen över utmanas ontologin, vår förståelse av verkligheten (ibid:742). Denna ontologiska (o)säkerhet kan i sin tur leda till existentiell oro, då tidigare tydliga gränser mellan ”vi” och ”dem” förändras. Kontrasterna mellan ens egen verklighet och omvärlden förstärks vilket skapar ett behov av att distansera sig från ”den andra”, en process Kinnvall benämner som ”*securitizing subjectivity*” (ibid:749). Detta fokus på relationen mellan identitet och skapandet av subjekspositioner anser jag stämmer väl överens med WPR-ansatsen i allmänhet och mitt problemområde i synnerhet.

2.3.2. Rädslan för de fåtaliga

Appadurai (2007) fångar i sin bok *Vredens geografi - rädslan för de fåtaliga* spänningen som kan uppstå i relationen mellan majoritet och minoritet. Utgångspunkten för Appadurais resonemang återfinns i den moderna nationalstatens utformning, där suveränitet, ett avgränsat territorium och folkräkning är några grundläggande principer (s.21). Majoritet och minoritet beskrivs som produkter av detta liberala samhällssystem, där dessa grupper ställs i kontrast till varandra. Denna kontrasterande praktik grundar sig enligt Appadurai huvudsakligen på två fenomen. För det första finns en underliggande tanke om ett *nationellt etnos*, alltså att nationalstatens gränser består av en ”etnisk egenart”, vilken utgörs av majoriteten (ibid:18). För det andra har globaliseringens konsekvenser med ökad rörlighet av såväl materiella ting som ideologiska övertygelser skapat en *social ovisshet* människor emellan (ibid:20). Tidigare mer stabila gruppindelningar utmanas allt mer av utomstående strömningar, vilket skapar osäkerhet kring vilka som tillhör ”oss” och vilka som tillhör ”dem” (ibid:19–20). I linje med nationalstatens princip om folkräkning artikuleras även frågan ”hur många av ”dem” finns nu bland ”oss”?” (ibid). Denna osäkerhet medför i sin tur att majoriteten etablerar sig själv som hotad på grund av rädsla för att minoriteten ska öka i omfattning och få mer inflytande över samhällets utformning (ibid:75–76). Rädslan för de fåtaliga riskerar enligt Appadurai att ge upphov till våldsytringar, då den hotade majoriteten vill säkra sin ställning inom nationens

gränser (ibid:16). Samtidigt kan rädslan även få mer implicita effekter för minoritetens möjligheter att ta del av samhället. Detta då sättet på vilket styrande institutioner hanterar avvikande åsikter genom lagstiftning och andra juridiska processer får konsekvenser för majoritetens syn på minoriteten. Genom förbudet synliggörs kvinnor som bär burka eller niqab som en minoritet, vilken ställs i kontrast mot majoriteten i det danska samhället. Appadurais insikter om effekterna av denna distinktion anser jag vara värdefulla för analysen i denna uppsats.

2.3.3. Klibbiga känslor

I *The Cultural Politics of Emotion* lyfter Ahmed (2004) fram känslornas betydelse för hur vi betraktar oss själva och andra och därav hur känslor även styr ord och handling inom den politiska sfären (s.2). Snarare än att ställa sig frågan vad känslor *är* undersöker Ahmed vad känslor *gör* och vad de får för samhällseliga effekter (ibid:4). Genom analysen framställs språket som särskilt betydelsefullt. Hur vi sätter ord på våra känslor bidrar till att tillskriva objekt och subjekt särskilda attribut, vilket får konsekvenser för hur vi närmar oss dessa (ibid:2). Ett framträdande begrepp i Ahmeds analys är det hon benämner "sticky feelings" eller "klibbiga känslor". Med detta begrepp söker hon beskriva hur känsloladdade ord tenderar att "fastna" på objekt och subjekt runt omkring oss och hur dessa sedan rör sig genom tid och rum - "I am tracking how words for feeling, and objects of feeling, circulate and generate effects: how they move, stick, and slide. We move, stick and slide with them." (ibid:14). Rädsla är ett exempel på en känsla som tenderar att "fastna" på de objekt och subjekt som vi upplever som hotfulla. Denna rädsla grundar sig ofta i en känsla av osäkerhet inför något som på ytan är okänt för oss, vilket skapar avstånd mellan "oss" och "dem" (ibid:63). Känslan av att vara utsatt för hot ökar i takt med att avståndet minskar, liksom när detta hotfulla ökar i antal (ibid:66). Rädsla inför individer och grupper som upplevs som hotfulla kan leda till ett behov av att kontrollera dessa, exempelvis genom att begränsa deras rörelsefrihet - "it is the regulation of bodies in space through the uneven distribution of fear which allows spaces to become territories, claimed as rights by some bodies and not others" (ibid:70). Ahmeds bidrag är användbart i uppsatsens analys för att visa på hur kvinnor som bär burka eller niqab utmålas som symboler för något främmande och vad detta får för konsekvenser gällande dessa kvinnors rörelsefrihet.

3. Analys

I följande avsnitt kommer materialet att analyseras utifrån de verktyg som tillhandahålls av WPR-ansatsen. För att göra innehållet mer överskådligt har jag valt att besvara frågeställningarna i turordning. Avsnittet kommer sedan att knytas ihop med hjälp av en avslutande diskussion där ovan beskrivna teoretiska komplement kommer att appliceras på analysmaterialet.

3.1. What's the 'problem' represented to be?

“Med detta lagförslag önskar regeringen slå fast att det enligt regeringens uppfattning inte är förenligt med värderingarna och sammanhållningen i det danska samhället, eller respekten för vår gemenskap, att skyla ansiktet i det offentliga rummet”¹¹ (Justitieministeriet 2018:2). Genom denna introduktion framkommer att lagförslaget grundar sig på en viss uppfattning om vad som kan sägas utgöra navet i det danska samhället, nämligen tillit till sina medmänniskor. Ansiktet och dess betydelse för igenkänning lyfts fram som ett grundläggande element för denna tillit (ibid). Särskilt stor vikt läggs vid möjligheten att kunna avläsa människors ansiktsuttryck, vilket polisen ska ta särskilt hänsyn till i sin bedömning (Politi 2018:5). Att täcka sitt ansikte i det offentliga rummet betraktas dels som respektlöst gentemot de människor man möter och dels som en hotfull handling, vilken bidrar till att sprida osäkerhet i samhället. I lagförslaget såväl som i polisens riktlinjer framhålls burka och niqab som exempel på beklädnader som faller inom ramarna för förbudet (Justitieministeriet 2018:3; Politi 2018:4), vilket indikerar att dessa beklädnader ger upphov till denna osäkerhet. Statens roll blir att ta kontroll över det identifierade “hot” som människor som täcker sitt ansikte i offentligheten representerar. Förbudet framställs således som en lösning på ett *säkerhetsproblem*.

Denna anspelan på människors rädsla och osäkerhet inför ett fenomen som upplevs som *skrämmande* hänger samman med att fenomenet även upplevs som *främmande*. Dessa två aspekter återspeglas i regeringens uppfattning om att försämrad interaktion mellan medborgarna riskerar att skapa så kallade “parallelsamhällen”, där egna normer och regler råder. Att täcka ansiktet i offentligheten bedöms vara ett “(...) synligt uttryck för existerande parallelsamhällen i Danmark”¹² (Justitieministeriet 2018:2), vilket visar på ett

---

¹¹ Med dette lovforslag ønsker regeringen at slå fast, at det efter regeringens opfattelse ikke er foreneligt med værdierne og sammenhængskraften i det danske samfund eller respekten for vores fællesskab at holde ansigtet skjult i det offentlige rum.

¹² (...) synligt udtryk for eksisterende parallelsamfund i Danmark.

avståndstagande från danska värderingar och dansk kultur (ibid). Förbudet syftar till att förebygga denna segregering och framställs här som en lösning på ett *integrationsproblem*.

Slutligen framställs förbudet som en lösning på ett *jämställdhetsproblem*. Att bärandet av burka eller niqab kan ses ur detta perspektiv framkommer endast implicit i lagförslaget genom att man belyser problematiken med “negativ social kontroll” (ibid:4–5). Med “negativ social kontroll” åsyftas här en situation där en person tvingas bära en beklädnad som täcker ansiktet, en handling som sedan tidigare är straffbar (ibid). Det ingår i polisens arbete att bedöma om misstanke om negativ social kontroll föreligger, vilket utifrån såväl lagförslaget som polisens riktlinjer förefaller vara troligt i relation till kvinnor som täcker sitt ansikte på offentlig plats (ibid:4-5; Politi 2018:9). Genom de riktlinjer som har getts till polisen kommer det nu finnas möjlighet att hjälpa de kvinnor som man misstänker står under negativ social kontroll, något man menar att staten är skyldig dessa kvinnor (Justitieministeriet 2018:4–5; Politi 2018:8–9). Bilden av att kvinnor som bär burka eller niqab är i behov av samhällets skydd och hjälp framträder än tydligare i den första behandlingen av lagförslaget, där kvinnor som bär denna typ av beklädnad står i centrum för debatten. Mest framträdande här är bilden av burka eller niqab som en symbol för kvinnoförtryck (Behandling 1 av L 219, s.53). Kampen mot kvinnoförtryck likställs med kampen mot negativ social kontroll, genom att de kvinnor som bär burka eller niqab sägs vara tvingade till detta från sina män (ibid), vilket indikerar att man förutsätter en ojämn maktbalans i dessa kvinnors hemförhållanden. Dessa antaganden eller förgivettagna föreställningar som framkommer i materialet ska vi fördjupa oss i vidare i nästkommande del av analysen.

3.2. What presuppositions or assumptions underlie this representation of the ‘problem’?

Tre “problem” har identifierats i det framtagna lagförslaget, vilka bidrar till att skapa motsvarande tre “problemrepresentationer” utefter hur bärandet av burka eller niqab framställs i termer av *säkerhet*, *integration* och *jämställdhet*. I linje med dessa problemrepresentationer kan ett flertal antaganden eller förgivettagna föreställningar skönjas. Som nämnts förekommer inte burka eller niqab uttryckligen i lagförslaget, mer än som ett exempel på beklädnad som täcker ansiktet. Dock är det kring dessa klädesplagg, och de kvinnor som bär dem, som den efterföljande debatten i Folketinget kretsar.

Diskussionen kring förbudets potential att skapa bättre förutsättningar för integration medför en framställning av kvinnor som bär burka eller niqab som *främlingar*. I behandlingen av lagförslaget görs antaganden om att dessa kvinnor är invandrare från en främmande kultur, dominerad av islam (Behandling 1 av L 219, s.56), något som i sig inkluderar en värdering av vad som utmärker denna typ av kultur och de människor som sägs tillhöra densamma. Framförallt görs kopplingar till det man beskriver som “politisk islam”, där bärandet av burka eller niqab betraktas som ett uttryck för islamistisk extremism: “När lagförslaget antas kommer Danmark ta markant avstånd till politisk islam. Vi säger nej till islamism och vi tydliggör för alla att denna form av extremism och hjärntvätt är oacceptabel i Danmark. Det är inte danskt och blir aldrig danskt”¹³ (ibid:56). Man menar att bärandet av burka och niqab innefattar kulturella och religiösa markörer, vilka är oförenliga med vad som sägs utmärka “dansk kultur”, nämligen öppenhet och tolerans gentemot sina medmänniskor (ibid). Ett antagande som förutsätter att den främmande kulturen å sin sida präglas av slutenhet och intolerans, vilket exemplifieras utifrån regeringens uppfattning om att människor som täcker sitt ansikte inte önskar vara en del av det danska samhället (Justitieministeriet 2018:2). Framställningen av dessa kvinnor som *främlingar* går även igen i oron för uppkomsten av parallellsamhällen, där denna främmande kultur sägs sätta egna ramar för samhällets utveckling: “Vi säger nej till vandrande symboler för parallellsamhällen och ett Skuggdanmark utanför lag och ordning”¹⁴ (Behandling 1 av L 219, s.65). Inställningen till denna främmande kultur resulterar även i att kvinnor som bär burka eller niqab framställs som ett *hot mot samhällets säkerhet*. I polisens riktlinjer finns, som nämnts, en beteckning över vilka typer av beklädnader som faller inom ramarna för förbudet. Till dessa beklädnader hör även rånarluvor eller liknande där endast ögon och mun syns (Politi 2018:4). Denna uppräkningslista kan sägas innehålla en indirekt likställning mellan burka och niqab och rånarluvor, eftersom de verkar skapa samma känsla av osäkerhet i samhället. Att bärandet av burka och niqab genom förbudet omvandlas till en kriminell handling exemplifieras av Dansk Folkeparti: “Både terrorister och andra kriminella kan dra nytta av en heltäckande beklädnad för att skylla sin identitet när de utför terror eller andra former av kriminalitet. Det finns alltså många skäl till att införa ett förbud”¹⁵ (Behandling 1 av L 219, s.56).

---

¹³ Når lovforslaget bliver vedtaget, vil det officielle Danmark lægge markant afstand til politisk islam. Vi siger nej til islamisme, og vi gør det tydeligt for enhver, at den form for ekstremisme og hjernevask er uacceptabelt i Danmark. Det er ikke dansk, og det bliver aldrig dansk.

¹⁴ Vi siger nej til omvandrende symboler på parallelsamfund og et Skyggedanmark uden for lov og orden.

¹⁵ Både terrorister og andre kriminelle kan drage fordel af en heldækkende beklædning til at skjule deres identitet, når de udøver terror eller andre former for kriminalitet. Der er altså mange grunde til at indføre et forbud.

Än mer framträdande i debatten är dock framställningen av kvinnor som bär burka eller niqab som *offer för förtryck*. Burka eller niqab betraktas här som ett “medel för strukturellt förtryck av kvinnor”¹⁶ (ibid:53). Ett förbud mot denna typ av beklädnad sägs belysa och råda bot på denna ojämna maktbalans mellan könen (ibid:64), som Dansk Folkeparti menar är en realitet inom vissa grenar av islam. De menar att dessa patriarkala strukturer bidrar till att hålla fast kvinnor i ett specifikt “livsmönster” som de behöver befrias från (ibid:55). Denna nedvärderande kvinnosyn tros även medföra negativa konsekvenser för samhället i stort. Bärandet av burka eller niqab tycks utgöra ett hot mot den tradition av frihet och jämställdhet som värderas högt i Danmark och så har gjorts genom generationers kamp för kvinnors rättigheter (ibid:60). Socialdemokratiet beskriver lagförslaget som ett fortsatt led i denna frihetskamp. Man anser att det är statens skyldighet att “sträcka ut en hjälpande hand” till de kvinnor som dagligen tvingas leva under dessa förtryckande omständigheter (ibid:53). Genom förbudet görs de rättigheter och värderingar som råder i det danska samhället tillgängliga även för de kvinnor som annars hade tvingats leva i fortsatt utanförskap (ibid:56). Här kan vi återkomma till diskussionen kring negativ social kontroll där polisen har getts handlingsutrymme att bedöma huruvida förtryck föreligger eller inte. Polisen har således tilldelats mandat att bistå med skydd och hjälp till de kvinnor som kategoriseras som *offer* i behov av *befrielse*. Detta manifesteras exempelvis genom att polisen har rätt att hänvisa kvinnor till särskilda kriscenter i de fall våld eller hot om våld bedöms föreligga (Politi 2018:9). Föreställningen om att kvinnor som bär burka eller niqab kan betraktas som offer för förtryck delas mer eller mindre av samtliga representanter i Folketinget. Dock skiljer sig uppfattningen åt om huruvida ett förbud av detta slag faktiskt bidrar till att hjälpa dessa kvinnor ur förtrycket, vilket behandlas mer ingående i nästkommande del av analysen.

3.3. What is left unproblematic in this problem representation?

Såväl utformning som implementering av förbudet medför en rad paradoxer kopplade till de tre “problem” som har identifierats och de “problemrepresentationer” som skapas. Flertalet av dessa har uppmärksammats dels av oppositionen i Folketinget och dels av Amnesty International samt Institut for Menneskerettigheder i Danmark, vilka tillfrågades att komma med synpunkter på lagförslaget. Samtliga förhåller sig kritiska till förbudets syfte såväl som dess utformning och möjliga negativa effekter. Följande del av analysen tar hjälp av dessa kritiska röster för att belysa vad som *inte* problematiseras i lagförslaget.

---

¹⁶ middel til strukturel undertrykkelse af kvinder.

För det första ger en analys av materialet upphov till frågan: *säkerhet - för vem?* Utifrån analysmaterialet finns huvudsakligen två sätt att förstå “problemet” ur ett säkerhetsperspektiv. Å ena sidan säger man sig vilja skydda de kvinnor som bär burka eller niqab från de män som förtrycker dem (Behandling 1 av L 219, s.53). Å andra sidan uttrycks ett behov av att skydda gemenskapen i det danska samhället från det hot man menar att dessa beklädnader utgör genom dess koppling till en kultur vars värderingar man vill ta avstånd ifrån (ibid:56). I lagförslaget utmålas inte burka eller niqab uttryckligen som en säkerhetsrisk trots att man i debatten i Folketinget återkommer till denna problemrepresentation: “(...) detta förslag handlar inte om att bekämpa en viss religion, men i takt med ökad invandring från länder med en annan religion, kultur och kvinnoyn är det vår plikt att också ställa oss frågan: Hur säkrar vi ett Danmark där alla har möjlighet att åtnjuta de rättigheter och plikter som vårt välfärdssamhälle bygger på?”¹⁷ (ibid:53). Denna förgivettagna föreställning är dock inte något som företrädare för förbudet uttryckligen problematiserar. Rädslan för parallellsamhällen tycks främst handla om att skydda medborgarna från de kontrasterande värderingar och normer som bärandet av burka eller niqab ger uttryck för (ibid:65). Förslaget har således väckt kritik kring vems säkerhet eller trygghet som egentligen värdesätts. Enligt § 67 i grundlagen kan religionsfriheten begränsas om *majoriteten* ger uttryck för att en religiös lära strider mot samhällets moral eller den allmänna ordningen (Justitieministeriet 2018:6). Amnesty International förhåller sig kritiska till att förbudet skulle vara ett svar på majoritetens uppfattning om att burka och niqab utgör ett hot mot samhället utifrån ovanstående kriterier (Amnesty International 2018:2). Snarare menar de att förbudet är ett sätt för staten att signalera sitt eget ogillande gentemot dessa beklädnader och att ett förbud skyddar medborgarna från att utsättas för liknande obehag (ibid:6): “Det handlar om en situation där en minoritet får begränsade rättigheter på grund av andras föreställningar om varför de bär niqab eller burka”¹⁸ (ibid:7).

Diskussionen kring säkerhet för tankarna till nästa fråga: *integration - på vilka villkor?* Det huvudsakliga målet med förbudet sägs vara att “(...) främja och underlätta den sociala interaktion och gemenskap som är avgörande i ett samhälle”¹⁹ (Justitieministeriet 2018:2). Även om begreppet integration inte nämns explicit i lagförslaget visar efterföljande debatt upp

---

¹⁷ (...) det her forslag handler ikke om at bekæmpe en bestemt religion, men det er klart, at i takt med den øgede indvandring fra lande, som har en anden religion og kultur og kvindesyn, er det vores forpligtelse også at stille spørgsmålet: Hvordan sikrer vi et Danmark, hvor alle har mulighed for at nyde godt af de rettigheder og pligter, vort velfærdssamfund bygger på?

¹⁸ Der er tale om en situation, hvor et forsvindende mindretal får beskåret sine rettigheder på grundlag af forestillinger om, hvad de tænker, når de ifører sig niqab eller burkas.

¹⁹ (...) fremme og lette den sociale interaktion og sameksistens, der er afgørende i et samfund.

en bild av vilket slags Danmark man önskar att ha: “(...) det handlar i grund och botten om det Danmark som vi vill ha. Det handlar om den sammanhållning och de värderingar som binder oss samman - om frihet, om demokrati, om jämställdhet, om respekt för gemenskapen”²⁰ (Behandling 1 av L 219, s.65). Dessa “danska” värderingar tycks inte vara förenliga med de kulturella och religiösa förtecken man menar att burka eller niqab symboliserar. Förbudet ses därför som “(...) vägen mot bättre integration i Danmark och (det är) vägen till att ännu fler kan dra nytta av de fördelar och möjligheter som vårt välfärdssamhälle rymmer”²¹ (ibid:53). Dock menar motståndare till förbudet att det tycks handla om *assimilation* snarare än *integration* genom att dessa kvinnor uppmanas att överge sin egen kultur. Kritiker menar att förbudet, istället för att skapa bättre förutsättningar för inkludering, bidrar till att skapa ett samhälle som tar aktivt avstånd från det man inte kan eller vill förstå: “(...) regeringen har iklätt deras burka- och niqabförbud en juridisk beklädning som döljer lagförslagets egentliga syfte, nämligen att förbjuda burka och niqab”²² (ibid:61). På liknande sätt anser Institutet för mänskliga rättigheter att regeringen bör arbeta för “en mer inkluderande förståelse för dansk identitet”²³ och samtidigt stärka “förståelsen mellan olika grupper i samhället”²⁴ (Institut for Menneskerettigheder 2018:4). De hävdar att lagförslaget motverkar dessa målsättningar genom att marginalisera religiösa minoriteter (ibid). Vidare påpekar de att ett förbud av detta slag i praktiken riskerar att leda till att dessa kvinnor blir än mer isolerade från resten av samhället, vilket förstärker snarare än förebygger uppkomsten av de parallellsamhällen som förbudet syftar till att förhindra (ibid:3).

Slutligen aktualiserar lagförslaget frågan *jämställdhet - för vem?* Som nämnts tidigare i analysen inkluderar lagförslaget ett implicit antagande om att kvinnor som bär burka eller niqab är offer för förtryck och att de därför är i behov av samhällets beskydd. Dock problematiseras inte det faktum att ingen har undersökt huruvida förtryck faktiskt föreligger, vilket har gett upphov till kritik rörande dessa kvinnors agens (Behandling 1 av L 219, s.66–67). Justitieministern framhäver att denna typ av kartläggning inte är relevant: “Det har jag inte tänkt lägga en massa resurser på. Jag har tänkt genomföra en lagstiftning och jag utgår från att

---

²⁰ (...) det handler i bund og grund om det Danmark, som vi gerne vil have. Det handler om den sammenhængskraft og de værdier, der binder os sammen – om frihed, om demokrati, om ligeværd, om respekten for fællesskabet.

²¹ (...) vejen mod bedre integration i Danmark, og (det er) vejen til, at endnu flere kan få lov til at nyde godt af de goder og de muligheder, som vores velfærdssamfund rummer.

²² (...) regeringen har iklædt deres ønskede burka- og niqabforbud en juridisk beklædningsgenstand, som tildækker lovforslagets egentlige hensigt, nemlig at forbyde burka og niqab.

²³ en mere inkluderende forståelse af dansk identitet

²⁴ forståelsen mellem forskellige grupper i samfundet

folk håller sig till lagen, gör de inte det så ingriper vi²⁵ (ibid). Justitieministern hänvisar här till de riktlinjer som överlåter till polisen att bedöma om negativ social kontroll föreligger, vilka ger polisen möjlighet att ingripa förutsatt “vissa omständigheter” (Politi 2018:8–9). Vilka dessa omständigheter är specificeras dock inte, vilket Institutet för mänskliga rättigheter vänder sig emot. Man menar att denna otydlighet riskerar att ge upphov till diskriminerande behandling av individen det gäller (Institut for Menneskerettigheder 2018:9).

Flertalet kritiker aktualiserar följande frågeställningar i lagförslagets första behandling: om intentionen är att rädda dessa kvinnor från ovan nämnda förtryck, hur kan ett förbud som hindrar dem från att lämna hemmet vara lösningen? Om man, som företrädare av förbudet uttrycker det, “kämpar för kvinnornas frigörelse”, hur kan denna befrielse realiseras genom bestraffning? (Behandling 1 av L 219, s.54–55). Istället för att befria kvinnor som bär burka eller niqab från patriarkala maktstrukturer riskerar dessa kvinnor efter lagens inträde att bli än mer isolerade från samhällets önskade gemenskap (ibid). I linje med denna kritik medför förbudet att kvinnor som bär burka eller niqab fortsättningsvis kommer att betraktas som kriminella ur samhällets ögon. Ett faktum som inte ter sig positiv utifrån intentionen att skydda eller hjälpa dessa kvinnor (ibid:61). I de fall polisen bedömer att en överträdelse av förbudet föreligger har de rätt att, utifrån givna riktlinjer, be personen ifråga att antingen avlägsna beklädnaden som täcker ansiktet, alternativt avlägsna sig från offentlig plats. “Om situationen kräver det”²⁶ kan personen även anhållas och föras till polisstation (Politi 2018:8). Riktlinjer som enligt Amnesty International riskerar att medföra att förbudet blir ett medel för indirekt diskriminering av kvinnor som bär burka eller niqab (Amnesty International 2018:1–2).

3.4. What effects are produced by this representation of the ‘problem’?

Ovanstående analys har visat att sättet att prata om ett problem bidrar till att skapa problemrepresentationer, vilka i sin tur får samhällsliga *effekter* på olika plan. Nedan kommer dessa att identifieras utifrån de tre kategorier Bacchi lyfter fram som väsentliga utifrån WPR-ansatsen, nämligen *diskursiva*, *subjektifierande* samt *levda* effekter. Beskrivningen av dessa går till viss del igen i tidigare delar av analysen. För att undvika alltför mycket upprepning

---

²⁵ Det har jeg umiddelbart ikke tænkt mig at begynde at bruge en masse ressourcer på. Jeg har tænkt mig at gennemføre en lovgivning, og så går jeg ud fra, at folk overholder loven, og gør de ikke det, griber vi ind over for det.

²⁶ Såfremt situationen tilsiger det.

kommer denna del därför att hållas relativt kortfattad. De resonemang som behandlas här kommer istället att fördjupas i den avslutande diskussion som följer på detta avsnitt.

Sättet att beskriva ett samhällsfenomen som ett "problem" får effekter för hur det konstitueras inom en specifik *diskurs*. Låt oss först återgå till Bacchis definition av diskurs: "socially produced forms of knowledge that set limits upon what is possible to think, write or speak about a given social object or practice" (Bacchi, 2009:35). Utifrån denna definition utgör diskurser ramar för hur vi betraktar vår omvärld, en verklighetsuppfattning som till stor del styrs av vårt sociala samspel. Vad styrande institutioner, i detta fallet Danska Folketinget, väljer att fokusera på i förhandlingar, beslutsfattande och lagstiftning bidrar således till att skapa en legitim version av verkligheten, vilken kommer att påverka hur medborgarna ser på sig själva och andra. Gällande dessa diskursiva effekter kan man se olika grader av abstraktion. Rent konkret bidrar ett förbud av detta slag till att skapa en bestämd uppfattning om hur kvinnor som bär burka eller niqab bör betraktas från samhällets håll. Utifrån förbudets utformning framgår att dessa kvinnor bör betraktas som ett hot mot samhällets säkerhet då de genom sin närvaro sägs skapa en känsla av otrygghet (Behandling 1 av L 219, s.53). Heltäckande slöjor skyler dessa kvinnors ansikten för omgivningen, vilket sägs försvåra interaktionen och därav skada tilliten människor emellan (ibid:65). Denna känsla av otrygghet kan även sägas höra ihop med synen på dessa kvinnor som bärare av en främmande och skrämmande kultur som hotar de värderingar som det danska samfundet är uppbyggt kring (ibid). I ett vidare perspektiv bidrar förbudet till att skapa en bestämd uppfattning om hur olikhet och mångkultur bör betraktas. Kvinnor som bär burka eller niqab tycks utgöra en alltför tydlig kontrast mot det Danmark man önskar bevara, med kultur, traditioner och värderingar sammantaget. På ett diskursivt plan kan förbudet därför ses som en del i arbetet med att måla upp kartan för hur det danska samhället bör se ut och vad som hör hemma inom dess gränser.

Vidare bidrar förbudet till att skapa en bestämd uppfattning om hur ett "problem" av detta slag bör hanteras, vilket för oss in på diskussionen kring förbudets subjektifierande effekter. Hur ett problem framställs medför ett skapande av *subjektspositioner* inom diskursen. Dessa subjektifierande effekter innebär en kategorisering där individer och grupper ställs mot varandra. Genom förbudet omvandlas kvinnor som bär burka eller niqab till subjekt vilka bör hanteras, eller styras, på ett särskilt sätt för att upprätthålla den allmänna ordningen. Förbudet bidrar till att framställa dessa kvinnor som ett "problem" i det danska samhället genom att de betraktas som symboler för ett icke önskvärt beteende. Att frånta kvinnor som bär burka eller

niqab möjligheten att röra sig fritt i det offentliga rummet sänder ut signaler till det danska samhället om hur dessa kvinnor och deras klädsel bör uppfattas. Hur samhället, enligt förbudets föreskrifter, bör se på dessa kvinnor kan delvis sägas överensstämja med hur dessa kvinnor bör se på och identifiera sig själva. Som hot mot samhällets säkerhet, som bärare av en främmande kultur samt som offer för förtryck.

Att bli föremål för ett förbud av detta slag medför effekter som i varierande omfattning kommer att påverka kvinnor som bär burka eller niqab i deras vardag och deras möjligheter att fullt ut ta del av det danska samhället. Mest konkret av dessa levda effekter är det straff som verkställandet av förbudet innebär. Att i det offentliga rummet täcka ansiktet innefattar från och med förbudets inträde en risk för böter och eventuellt bli förd till en polisstation (Politi 2018:7–8). Båda dessa påföljder riskerar att påverka kvinnornas sociala status, då deras sätt att leva och föra sig i samhället fördöms av omgivningen. För att slippa dessa ekonomiska och sociala förluster ställs dessa kvinnor inför två val. Antingen kan de välja att klä sig på ett, ur det danska samhällets ögon, accepterat vis med risken att därefter möta motstånd från annat håll. De kan också välja att stanna hemma med risken att bli än mer isolerade från samhället runt omkring. Förbudet påverkar således dels kvinnornas sätt att utöva sin religion i enlighet med sina traditioner och sin personliga övertygelse och dels deras möjligheter att röra sig fritt och vara en integrerad del av det danska samhället.

3.5. Avslutande diskussion

Genom ovanstående Bacchi-inspirerade analys, där materialet har behandlats utifrån WPR-ansatsen, har bilden av vad som förefaller vara “problemet” med att bära burka eller niqab i det offentliga rummet framträtt. Sättet som dessa “problem” representeras på har visat sig medföra ett antal effekter, både för de som direkt berörs av förbudet och för hur samhället i sin tur bör betrakta dessa personer. Denna avslutande del har som ambition att visa på ett större perspektiv för att ge ytterligare djup till ovanstående insikter.

“(…) fear may arise from situations that do not threaten those who fear them in any meaningful way. Hence, global, international and national political structures (governments, organisations, parties, legal systems, and so on) are interwoven with ‘structures of feeling’” (Kinnvall 2017:96). Kinnvall sätter här ord på vad politiska strukturer i många fall är uppbyggda kring, nämligen människors känslor inför olika situationer. Det är också kring denna “känslornas

politik” som följande diskussion kommer att kretsa. Mer specifikt kommer denna del av analysen att fokusera på den känsla som tycks ha en central del i lagförslagets uppkomst, nämligen *rädsla*.

För att stanna kvar vid Kinnvalls inledande ord tycks rädsla inte alltid grunda sig i reella hot, utan istället uppstå ur en *föreställning* av att vara utsatt för någonting hotfullt. Förekomsten av kvinnor som bär burka eller niqab bidrar till att skapa det som Kinnvall (2017) kallar för “structural disordering” (s.97). Dessa klädesplagg och de kulturella och religiösa förtecken de sägs innefatta utgör ett hot mot den allmänna ordningen i det danska samhället, vilket ger upphov till en känsla av osäkerhet. Ju starkare denna osäkerhet är, desto större blir behovet av att försöka återta känslan av kontroll och trygghet, den process som Kinnvall (2004) benämner “securitizing subjectivity” (ibid:749). Denna process innebär en problematisering av sociala strukturer där individer och grupper kategoriseras som “säkra” eller “osäkra” (ibid:755). Förutsättningen för denna kategorisering är således en distinktion mellan den “andre” och det egna “jaget” (Appadurai 2007:74). Appadurai menar att minoritetsgrupper utmålas som ett hot mot majoritetens existens (s.75–76) genom att fåtalets “särintressen” kontrasteras mot “allmänintresset” (s.88). Förutsättningen för att kunna bibehålla denna gemenskap, detta “vi” är därför att ta avstånd från “dem” (ibid:75-76). Kvinnor som bär burka eller niqab betraktas som företrädare för dessa “särintressen” då de sägs bidra till uppkomsten av “parallellsamhällen”, vilka man inte kan kontrollera ramarna för. Förbudet blir därför, enligt Appadurais teori, ett sätt för majoriteten att ta avstånd från något som inte tycks passa in i samhällsstrukturen.

En naturlig reaktion på denna osäkerhet är att söka trygghet hos den egna nationen, vilken rymmer de traditioner och den kultur som har varit med och format ens egen identitet (Kinnvall 2004:741). Kinnvall & Mitzen (2017) har i sitt arbete fokuserat på så kallade “essentialising practices”, alltså politiska handlingar som genom att anspela på människors känslor styr hur vi uppfattar vår verklighet (s.7). Som vi har kunnat se i ovanstående analys kan förbudet mot att täcka ansiktet på allmän plats ses som ett försök till just detta. Genom att förbjuda kvinnor som bär burka eller niqab att röra sig fritt utanför sina hem omvandlas de till “osäkra” subjekt som behöver “säkras” för att ordningen ska kunna återställas. Styrande institutioner behöver därför utveckla en strategi för att hantera osäkerheten och visa för medborgarna att de tar ansvar för deras trygghet och välbefinnande. Genom att införa ett förbud mot att täcka ansiktet på allmän plats ämnar man återta kontrollen över denna oönskade samhällsutveckling.

Att inte kunna förankra rädslan någonstans tycks leda till att känslan av obehag förstärks. Ahmed (2004) menar därför att upplevelsen av oro medför ett behov av att "skapa" ett reellt hot genom att "fästa" rädslan på något konkret (s.14). Förbudet mot att täcka ansiktet skulle kunna ses som en del i denna process, där rädslan för det okända symboliseras av heltäckande slöjor. Rädslan har "fastnat" på dessa beklädnader och därav på de kvinnor som bär dem, vilket leder till att de framställs som ett "problem" i lagförslaget och i samhällsdebatten. Denna problemrepresentaiton är till stor del en fråga om *avstånd*. Ju närmare källan till oro kommer ens egen verklighet, desto starkare blir rädslan. Ahmed visar på hur känslor, och var vi väljer att "fästa" dessa, har ett nära samband med våra sociala relationer (ibid:8). Hur vi betraktar vår omvärld kan ses som ett resultat av vårt sociala samspel, vilket får konsekvenser för huruvida vi väljer närhet eller avstånd till det som omger oss - "it is through emotions, or how we respond to objects and others, that surfaces or boundaries are made: the 'I' and the 'we' are shaped by, and even take the shape of, contact with others" (ibid:10). Rädslan för närhet till det som heltäckande slöjor sägs symbolisera skapar således ett behov av avståndstagande.

Återkommande i debatten är frågan om *antalet* kvinnor som bär burka eller niqab i Danmark. Liksom med det minskade avståndet tycks rädslan förvärras med antalet subjekt som bär denna "fastsatta" känsla som en symbol på sina kroppar. Appadurai (2007) menar att just osäkerheten kring antalet kan vara det som framkallar rädslan, vilket artikuleras genom frågan - "hur många av dem finns nu bland oss?" (s.20). Denna distinktion mellan "vi" och "dem" riskerar enligt Appadurai att ge upphov till "social ovisshet" genom att majoriteten känner sig hotad av minoritetens existens (ibid:19–20). Avståndet såväl som antalet kan därför sägas ha koppling till *synligheten*, genom att det vi upplever som främmande och skrämmande på ett konkret sätt tar plats i vår verklighet. Synligheten blir ett viktigt element i relation till den minoritetsgrupp som utgörs av kvinnor som bär burka eller niqab. Förbudet mot att täcka ansiktet på allmän plats blir till ett medel för att stärka synligheten och på så sätt undanröja "(...) tvivel kring exakt vilka som tillhör "oss" och vilka som tillhör "dem". (ibid). Rädslan för de fåtaliga konstruerar, enligt Appadurai, en önskan om ett enhetligt samhälle, ett "nationellt etnos" (s.18) genom att kvinnor som bär burka eller niqab pekats ut som bärare av en främmande kultur som inte stämmer överens med det Danmark man önskar ha.

Diskussionen om hur avstånd, antal och synlighet avslutningsvis kan knytas an till rädsla återfinns i Ahmeds (2004) teori om hur känslor "förflyttar" sig i samhället. Hon menar att när subjekt som associeras med rädsla tillåts röra sig fritt i det offentliga rummet ökar den

sammantagna känslan av oro (s.66). För att majoriteten ska befrias från denna oro behöver andras rörlighet begränsas. Ahmed belyser hur rädsla ger upphov till politiskt beslutsfattande gällande människors möjligheter att röra sig fritt i det offentliga rummet och hur dessa beslut inte sällan fattas till majoritetens, allmänhetens, fördel. Denna typ av “rumsliga” politik premierar således vissa med utökat rörelseutrymme, medan den försvårar tillvaron för andra (ibid:15) - “(...) it is the regulation of bodies in space through the uneven distribution of fear which allows spaces to become territories, claimed as rights by some bodies and not others (ibid:70).

4. Sammanfattning

Denna uppsats har fokuserat på förbudet mot att täcka ansiktet på offentlig plats i Danmark, vilket trädde i kraft den 1 augusti 2018. I teorin omfattar detta förbud all typ av beklädnad som täcker ansiktet, men i debatten kring lagförslaget framkommer att förbudet i praktiken främst kommer att drabba kvinnor som bär burka eller niqab. Syftet med uppsatsen har varit att identifiera och analysera sättet på vilket dessa beklädnader framställs som ett “problem” i det danska samhället. Med hjälp av Carol Bacchis diskursanalytiska verktyg *What's the problem represented to be?* har en policyanalys av processen från lagförslag till antagen lag samt av polisens riktlinjer genomförts. I analysen har tre huvudsakliga “problem” identifierats, vilka bidrar till att framställa kvinnor som bär burka eller niqab som ett *säkerhetsproblem*, ett *jämställdhetsproblem* samt som ett *hinder för integration*. Dessa problemrepresentationer kan sägas bygga på förgivettagna föreställningar kring vad heltäckande slöjor symboliserar, vilket leder till en framställning av dessa kvinnor som *hot mot samhällets säkerhet, främlingar och offer för förtryck*. Vad lagförslaget lämnar osagt är dock vems säkerhet som värnas, vilka förutsättningar som krävs för integration och om dessa kvinnor verkligen är i behov av befrielse. Ytterligare ett syfte med uppsatsen var att belysa de effekter som framställningen av kvinnor som bär burka eller niqab för med sig. På ett diskursivt plan kan förbudet sägas uttrycka en viss uppfattning om hur bärandet av heltäckande slöjor bör betraktas, vilket reflekteras i ovanstående insikter om problemrepresentationer rörande säkerhet, integration och jämställdhet. Detta får i sin tur effekter för dessa individers möjligheter att fullt ut ta del av samhällets gemenskap. Slutligen har ett antal teoretiska komplement applicerats på uppsatsens problemställning. Med hjälp av dessa har känslornas plats i politiskt beslutsfattande lyfts fram, vilket har visat på hur *rädsla* tycks vara ett redskap i framställningen av kvinnor som bär burka eller niqab som ett “problem” i det danska samhället.

Referenser

Ahmed, Sara (2004), *The Cultural Politics of Emotion*, Edinburgh: Edinburgh University Press, 224 s.

Amnesty International (2010), *Bans on Full Face Veils would Violate International Human Rights Law*, [Elektronisk], Tillgänglig:

<http://www.amnestymena.org/en/magazine/issue16/Hijab.aspx?articleID=1021>

Amnesty International (2018), *Høringssvar over forslag til lov om ændring af straffeloven (Tildækningsforbud)*. Sagsnr. 2017-0090 0233, [Elektronisk], Tillgänglig:

<https://www.ft.dk/samling/20171/almdel/REU/bilag/201/1864820.pdf>

Appadurai, Arjun (2007), *Vredens geografi - rädslan för de fåtaliga*, Stockholm: Tankekraft Förlag, 183 s.

Bacchi, Carol (2009), *Analysing Policy: What's the problem represented to be?* (1:a uppl.), Frenchs Forest, N.S.W. : Pearson, 297 s.

Bacchi, Carol & Goodwin, Susan (2016), *Poststructural Policy Analysis - A Guide to Practice*, New York: Palgrave Pivot, 149 s.

BBC (2011), *Belgian ban on full veils comes into force*, Nyhetsartikel, 2011-07-23, [Elektronisk], Tillgänglig:

<https://www.bbc.com/news/world-europe-14261921>

BBC (2018), *The Islamic Veil Across Europe*, Nyhetsartikel, 2018-05-31, [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.bbc.com/news/world-europe-13038095>

Belcacemi and Oussar v. Belgium, 2017-07-11, nr. 37798/13

Bergström, Göran & Ekström, Linda (2018), *Tre diskursanalytiska inriktningar*, i *Textens mening och makt – metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys* (4:e uppl.), Lund: Studentlitteratur, s. 253–301.

Berlingske (2009), *K kræver forbud mod burkaen*, Nyhetsartikel, 2009-08-17, [Elektronisk]

Tillgänglig: <https://www.berlingske.dk/politik/k-kræver-forbud-mod-burkaen>

Boréus, Kristina & Bergström, Göran (2018), *Textens mening och makt – metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys* (4:e uppl.), Lund: Studentlitteratur, 441 s.

Dakir v. Belgium, 2017-12-11, nr. 4619/12

El Guindi, Fadwa (1999), *Veil – Modesty, Privacy and Resistance*, Oxford: Berg, 234 s.

Folketinget 2017–18, Forslag til folketingsbeslutning om forbud mod maskering og heldækkende beklædning i det offentlige rum, Folketingstidende A, Beslutningsforslag nr. B 00, Dansk Folkeparti 2017-10-04, [Elektronisk], Tillgänglig:

<https://jyllands-posten.dk/politik/article9921463.ece/BINARY/Dokumentation:%20DF%27s%20forslag%20om%20burkaforbud>

Folketinget 2009–10, Forslag til folketingsbeslutning om forbud mod at bære burka og niqab i det offentlige rum, Folketingstidende A, Beslutningsforslag nr. B 11, Dansk Folkeparti 2009-10-08, [Elektronisk], Tillgænglig:
https://www.ft.dk/ripdf/samling/20091/beslutningsforslag/b11/20091_b11_som_fremsat.pdf

Folketinget 2017–18, Forslag til Lov om ændring af straffeloven (Tildækningsforbud), Folketingstidende A, Lovforslag nr. L 219, Justitieministeriet 2018-04-11. [Elektronisk], Tillgænglig:
http://www.folketingstidende.dk/RIpdf/samling/20171/lovforslag/L219/20171_L219_som_fremsat.pdf

Folketinget 2017–18, 1. Behandling af lovforslag nr. 219: Forslag til lov om ændring af straffeloven (Tildækningsforbud), Folketingstidende F, 2018-04-19, [Elektronisk], Tillgænglig:
http://www.folketingstidende.dk/RIpdf/samling/20171/forhandlinger/M85/20171_M85_hele_moedet.pdf#nameddest=L219

Folketinget 2017–18, Betænkning over Forslag til lov om ændring af straffeloven (Tildækningsforbud), Folketingstidende B, Lovforslag nr. L 219, 2018-05-24, [Elektronisk], Tillgænglig:
http://www.folketingstidende.dk/RIpdf/samling/20171/lovforslag/L219/20171_L219_betaenkning.pdf

Folketinget 2017–18, 2. Behandling af lovforslag nr. 219: Forslag til lov om ændring af straffeloven (Tildækningsforbud), Folketingstidende F, 2018-05-29, [Elektronisk], Tillgænglig:
http://www.folketingstidende.dk/RIpdf/samling/20171/forhandlinger/M103/20171_M103_hel_moedet.pdf#nameddest=L219

Folketinget 2017–18, 3. Behandling af lovforslag nr. 219: Forslag til lov om ændring af straffeloven (Tildækningsforbud), Folketingstidende F, 2018-05-31, [Elektronisk], Tillgænglig:
http://www.folketingstidende.dk/RIpdf/samling/20171/forhandlinger/M105/20171_M105_hel_moedet.pdf#nameddest=L219

Folketinget 2017–18, Lovforslag nr 219 som vedtaget, Forslag til lov om ændring af straffeloven (Tildækningsforbud), Folketingstidende C, 2018-05-31, [Elektronisk], Tillgænglig:
http://www.folketingstidende.dk/RIpdf/samling/20171/lovforslag/L219/20171_L219_som_vedtaget.pdf

Human Rights Watch (2014), *France: Face-Veil Ruling Undermines Rights*, [Elektronisk] Tillgænglig: <https://www.hrw.org/news/2014/07/03/france-face-veil-ruling-undermines-rights>

Human Rights Watch (2009), *Beyond the Burqa - To Help Women, Leaders Should Dig Deeper than Religious Clothing*, [Elektronisk], Tillgænglig:
<https://www.hrw.org/news/2009/07/02/beyond-burqa>

Institut for Menneskerettigheder (2018), *Høringssvar vedr. udkast til forslag til lov om ændring af straffeloven (Tildækningsforbud)*, Dok.nr. 18/00445-2, [Elektronisk], Tillgænglig:

https://menneskeret.dk/sites/menneskeret.dk/files/03_marts_18/hoeringssvar_til_udkast_til_forslag_til_lov_om_aendring_af_str_.pdf

Justitsministeriet (2018), Udkast: Forslag til lov om ændring af straffeloven (Tildækningsforbud), Dok.:56234, Sagsnr.:2017-0090-0233, 2018-02-06, [Elektronisk], Tillgänglig:

http://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Pressemeddelelser/pdf/2018/lovforslag_tildaekningsforbud.pdf

Justitsministeriet (2018), Orientering om tildækningsforbuddet, Dok.: 787133, Sagsnr.: 2017-0090-0233, 2018-06-26, [Elektronisk], Tillgänglig:

<https://politi.dk/-/media/mediefiler/dokumenter/landsdaekkende/tildaekningsforbud/orienteringomtildaekningsforbuddet.pdf?la=da&hash=501DF1D3096B4375A298175C6ECD1AF794CB9C3D>

Kilic, Sevgi, Saharso, Sawitri & Sauer, Birgit (2008), *Introduction: The Veil: Debating Citizenship, Gender and Religious Diversity*, Social Politics: International Studies in Gender, State & Society, Vol. 15(4), s.397-410.

Kinnvall, Catarina (2004), *Globalization and Religious Nationalism: Self, Identity, and the Search for Ontological Security*, Political Psychology, Vol. 25(5), s.741-767.

Kinnvall, Catarina (2017), *Feeling ontologically (in)secure: States, traumas and the governing of gendered space*, Cooperation and Conflict, Vol.52(1), s.90-108.

Kinnvall, Catarina & Mitzen, Jennifer (2017), *An introduction to the special issue: Ontological securities in world politics*, Cooperation and Conflict, Vol. 52(1), s.3–11.

New York Times (2011), *France Enforces Ban on Full-Face Veils in Public*, Nyhetsartikel, 2011-04-11, [Elektronisk], Tillgänglig:

<https://www.nytimes.com/2011/04/12/world/europe/12france.html>

Politi (2018), Vejledning om politiets håndhævelse af tildækningsforbuddet, [Elektronisk], Tillgänglig:

<https://politi.dk/-/media/mediefiler/dokumenter/landsdaekkende/tildaekningsforbud/vejledningompolitietshaandhaevelseaftildaekningsforbuddet.pdf?la=da&hash=9D4899B35259DB71C5E0272A52573ED804DBD773>

Regjeringen (2018), *Til høsten blir det forbudt med ansiktsdekkende plagg i all undervisning*, Nyhet, 2018-06-05, [Elektronisk], Tillgänglig:

<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/til-hosten-blir-det-forbudt-med-ansiktsdekkende-plagg-i-all-undervisning/id2603581/>

Riksdagen (2018), Motion 2018/19:110 om förbud mot heltäckande muslimsk slöja, Richard Jomshof (SD), [Elektronisk], Tillgänglig:

<https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/forbud-mot-heltackande-muslimsk-sloja-H602110>

Statsministeriet (2010), *Burka og niqab hører ikke hjemme i det danske samfund*, 2010-01-28, [Elektronisk], Tillgänglig: <http://www.stm.dk/multimedia/Regeringen.pdf>

SAS v. France [GC], 1 juli 2014, nr. 43835/11

Wallach Scott, Joan (2010), *Slöjans Politik*, Hägersten: Tankekraft Förlag (Finland), 206 s.

Winther Jørgensen, Marianne & Phillips, Louise (2000), *Diskursanalys som teori och metod*, Lund: Studentlitteratur, 205 s.